TWEE BELANGRIJKE UITGAVEN

DOOR

W. R. MENKMAN

Nederlandsche zeevaarders op de eilanden in de Caraïbische Zee en aan de kust van Columbia en Venezuela gedurende de jaren 1621—1648(9). Documenten hoofdzakelijk uit het Archivo General de Indias te Sevilla. Bijeengebracht en uitgegeven door Irene A. Wright B. A. Deel I 1621—1641. Met vertalingen der documenten door Prof. Dr. C. F. A. van Dam. Utrecht 1934.

Dit door het Historisch Genootschap uitgegeven werk (derde serie No. 63) bevat 67 documenten uit de Spaansch-koloniale archieven, moeizaam bijeengebracht en bewerkt door Miss Wright en alle betrekking hebbend op de Nederlandsche activiteit in West-Indië, gedurende de eerste twintig jaren na den afloop van het Bestand en de oprichting der West-Indische Compagnie.

Het is duidelijk, dat de uitgeefster ook nog andere dan deze 67 stukken bestudeerd heeft en eveneens dat de archieven in kwestie nog meer bevatten dat voor onze Westindische geschiedenis van belang is. Miss Wright leest blijkbaar ook Nederlandsch, zoodat zij Wassenaer, De Laet en Hamelberg ter vergelijking heeft kunnen raadplegen; de voetnoten (soms zeer uitvoerige) bij de Nederlandsche vertalingen zullen ook van haar afkomstig zijn, al heeft zij die allicht niet in onze taal geschreven.

Dat deze verzameling een waardevolle aanwinst is voor onze koloniale geschiedenis, behoeft natuurlijk geen betoog.

Behalve dat zij ons iets leeren aangaande de bedrijvigheid van ons voorgelacht, in en om de Caraïbische Zee, onder het eerste octrooi der eerste W. I. Compagnie, geven de thans gepubliceerde documenten ons ook inzicht in de toestanden en de politiek in dat deel van het Spaansch-Portugeesche rijk van Philips IV, dat in de nieuwe wereld lag. Nog altijd bestuurde de Koning, ge-

leid door tallooze rapporten en adviezen, van zijn Hof uit zijn overzeesche gebieden; gebrek aan het allernoodigste echter — geld — belette het nemen van doeltreffende maatregelen om den vijand uit die gebieden te verjagen, of althans hem te beletten daar kwaad te doen. Teekenend is het, hoe steeds de aandacht zich concentreerde op het belang, dat toch vooral de zilverzendingen veilig en zonder vertraging overkwamen. De zeestrijdmacht, voor haar beveiliging aangewezen, kon niet aan bijkomstige doeleinden dienstbaar gemaakt worden en voor een afzonderlijk eskader, bestemd om den vijand uit de Caraïbische Zee te verdrijven en hem te beletten zich daar weer te nestelen, bezat men de middelen niet; intusschen zag men juist in de aanwezigheid van dien vijand, zóó dicht in de buurt, ook voor de zilvervlooten een bedreiging. De expeditie tegen St. Maarten (1633) moest liefst geheel en anders voor een zoo groot mogelijk deel, door den Spaanschen handel bekostigd worden, ten behoeve van welken zij heette ondernomen te worden.

De correspondentie der Spaansche koloniale autoriteiten bevat veel klachten: te weinig soldaten, gebrek aan ammunitie, slechte bewapening, onvoldoende voorziening van levensmiddelen. Ook geven die autoriteiten wel eens wat erg hoog op van hun eigen activiteit en van de macht van den vijand; zij getroosten zich allerlei offers en verwachten daarvoor beloond te zullen worden door den Koning.

Intusschen bejegenden blijkbaar Spanjaarden en Hollanders elkander daarginds in den regel fatsoenlijk, ook al was men met elkander in oorlog; de opvarenden van een op Tortuga gestrand Spaansch schip begeven zich naar de Hollanders (1630), de Hollandsche bezetting van St. Maarten krijgt overtocht naar het vaderland. Krijgsgevangenen werden over en weer gewoonlijk behoorlijk behandeld, maar er waren uitzonderingen; op Porto Rico hing men in 1626 een aantal Hollanders die men in handen gekregen had op, doch dat dit geschiedde in strijd met de kriegsgebruiken van den tijd, zooals in 1600 in de Filippijnen, blijkt niet. De schandelijke gedragingen van Hollandsche bevelhebbers in Indië, tegenover weerlooze Portugeesche monniken (1639, 1641), waarvan Nicolaus de Graeff ¹⁾ vertelt, vinden in onze Westindische geschiedenis gelukkig geen weerga. Of men in West-Indië de ketters en zeeroovers die men gevangen nam al dan niet ter dood behoorde te brengen, is bij de Spanjaarden geruimen tijd een twistpunt geweest; men besloot, altijd weder,

¹⁾ Reisen van N. de G. 1639—1687. Linschoten Ver. 1930.

zich aan het gebruik der „buena guerra” te houden, uit vrees voor représailles, dezelfde reden waarom de Hollandsche matrozen in 1628 weigerden zich te onderwerpen aan het voorschrift om den Duinkerkers „de voeten te spoelen” ¹⁾).

De Spaansche vestigingen aan de Oostelijke kust van Venezuela waren blijkbaar in den aanvang der periode waarop de gepubliceerde documenten betrekking hebben, nog niet tot noemenswaardige ontwikkeling gekomen; de kolonisten schijnen er niet afkeerig van geweest te zijn, met de vijandelijke Flamencos handel te drijven, evenals elders trouwens en evenals in latere tijden. Overigens was er al heel weinig welvaart, hoewel men in 1622 te Cumaná reeds over negerslaven beschikte.

Dit eerste deel van de Nederlandsche Zeevaarders bevat als titelplaat een Spaansche kaart van omstreeks 1635 van „De Kust „van Columbia en Venezuela (Tierra Firme)”; de naam Colombia intusschen dagteekent van circa twee eeuwen later.

Een niet onaanzienlijk deel der behandelde documenten heeft betrekking op wat wij in onze Westindische geschiedenis zouden kunnen noemen de roman van het zout. Lezende van de zoutwinning der Hollanders te Araya, op Tortuga, aan de Unare, op St. Maarten en Bonaire, wordt het ons eerst recht duidelijk waarom er, bij de oprichting der West-Indische Compagnie, zooveel te doen is geweest over de „Soutvaert op West-Indien”.

Het gold hier een uiterst belangrijk en winstgevend nationaal bedrijf, dat uitgeoefend werd naar den trant der walvischvaart; er was een groot aantal schepen bij betrokken, gewapende en ongewapende, bemand met soms zeer talrijke equipages (w.o. ook wel krijgsvolk), die het zout aan land moesten garen en het moesten inladen. De grootste schepen van den tijd (tot 400 ton) namen aan de zoutvaart deel.

Evenals in het hooge Noorden richtte men zich ook hier in de tropen aan den wal huiselijk in; men bouwde versterkingen, men werkte in het zout en maakte jacht op geiten en schildpadden (op Tortuga), men bevocht den vijand, wanneer deze zich vertoonde, men begroef zijn dooden en plaatste opschriften op de graven. 's Zondags bleef men in de versterking en wanneer de blijkbaar niet tegen Sabbatschennis opziende Spanjaarden op dien dag aanvielen, dan hadden zij dus een slechtere kans dan op werkdagen, wanneer de Hollanders verspreid aan den arbeid

¹⁾ Lieuwe van Aitzema, Saken van Staet en Oorlogh.

waren. De schepen bleven niet altijd bij de zoutpannen en soms werden ook wel menschen achtergelaten (St. Maarten en Bonaire) als vaste bezetting van den post.

In de activiteit der Hollanders te Araya stak een bedreiging, voor Cumaná en Margarita, voor de kust, verder Westwaarts, voor Porto Rico en ten slotte voor de zilvertvlooten. Hier kwam het dan ook in 1622 tot een treffen, waarvan wij thans, van Spaansche zijde, de bijzonderheden vernemen.

Op Tortuga hadden de Hollanders in 1631 een zoutpan, welke voortreffelijk ingericht was, met pompen enz.; zij kenden het eiland en de mogelijkheden welke het bood, toen al lang. Zagen de Spanjaarden de kans schoon, dan vernielden zij wat de Hollanders gesticht hadden, doch deze laatsten wisten zich dan later opnieuw in te richten; op Tortuga gebeurde dit eenige malen, totdat in 1638 het Hollandsche fort aldaar door den vijand geslecht werd. Van de gelegenheid bij de Unare wordt, naar ik meen, thans voor het eerst melding gemaakt.

Bekend is, dat de reusachtige zoutpan op St. Maarten daar reeds in 1627 door de Hollanders gevonden werd; het blijkt nu dat reeds enkele jaren later Hollandsche, Engelsche en Fransche schepen voortdurend het eiland aanliepen. Voor de onzen werd deze post vooral van belang na de verovering van Recife in 1630; in het vervolg laadden de uit Brazilië thuisvarende schepen daar zout, d.w.z. totdat in 1633 de Spanjaarden er de baas werden.

Miss Wright heeft gezorgd voor photographische reproducties van Punta de Araya en omgeving, met de zoutpannen, van omstreeks 1622, van de vesting welke de Spanjaarden daar in 1622 bouwden, nadat de Hollandsche versterking van 1621 vernield was en van de Hollandsche nederzetting bij de Unare, met bolwerken, steiger en kwartier voor het volk, alles in 1633 door de Spanjaarden verwoest. Het Spaansche fort, door den kapitein Cristobal Roda gebouwd, zal wel Santiago de Araya geheeten hebben en niet Santiago de Arroyo, al was dan ook de naam van den toenmaligen gouverneur van Nieuw-Andalusië Diego de Arroyo Daza. Bij de Unare hebben de Hollanders in 1640 wederom een fort gebouwd, dat echter hetzelfde jaar weder door den vijand geslecht werd.

Curaçao, in 1634 veroverd, bleek als vindplaats van zeezout niet van groote beteekenis; op Bonaire had men reeds vroeger zout ingezameld, maar wij lezen niet dat het bedrijf op dit eiland, toen men er eenmaal meester van was, snel tot ontwikkeling kwam.

Van een te Sevilla aanwezige kaart van haven en zoutpan van St. Maarten, kort vóór de verdrijving der Hollanders van daar, heeft de uitgeefster eveneens een reproductie opgenomen.

De documenten Nos. 8 tot en met 34 hebben betrekking op de expedities van Pieter Schouten (1624—1625), Boudewijn Hendricksz (1625—1626), Hendrik Jacobsz. Lucifer (1627), Pieter Adriaensz. Ita (1628) en Adriaen Jansz. Pater (1629—1630). Wat er in de Spaansche archieven te vinden was aangaande Piet Heyn's verrichtingen in de Caraibische Zee en omgeving (1626—1628) heeft de uitgeefster reeds eerder gepubliceerd (werken Hist. Gen. derde serie No. 53, 1928).

Over de tochten tegen de Spanjaarden sedert 1634, met Curaçao en St. Christoffel als operatiebases (zie de inleiding), krijgen wij in dit deel nog geen bijzonderheden. Het optreden der onzen tegen La Guaira (1631, 1632) was, naar ik meen, elders nog niet beschreven of vermeld. Dat de Hollanders op Trinidad, evenals bij de Unare, bondgenootschap met de Indianen aangingen, was voor mij eveneens nieuw.

Onder de illustraties bevindt zich een reproductie van een schilderij van Castello (Félix, Spaansch schilder van Italiaansche afkomst, 1602—1656) in het Prado Museum te Madrid, voorstellende de inscheeping der Nederlanders op Porto Rico, na den mislukten aanslag van 1625.

Aangaande de kolonisatie van Engelschen, Franschen en Nederlanders op de Kleine Antillen wordt alleen gepubliceerd hetgeen op St. Maarten betrekking heeft, hoewel er blijkbaar in de Spaansche archieven meer dienaangaande te vinden is. Wel lezen wij echter, dat er een Hollandsche vesting geweest is op Anguilla, welke door de Spanjaarden geslecht werd; het puin werd gebruikt om het fort van St. Maarten te herstellen, toen dit in 1633 door de Spanjaarden veroverd was.

Wij leeren thans veel nieuws betreffende de belangrijkheid van deze onze eerste nederzetting op St. Maarten, over de drukke scheepvaart en over de wijze waarop de Nederlanders er zich ingericht hadden. Het dorp had steenen, met pannen gedekte huizen, een hospitaal en een kerk; het fort was sterk en goed bezet. De Hollanders deden er zelfs aan scheepsbouw, de Franschen verbouwden er tabak. Drinkwater werd van St. Kitts aangevoerd, waar in 1633 niet minder dan 4000 Franschen en Engelschen gevestigd zouden zijn geweest.

Toen de Spanjaarden arriveerden, om de indringers te verdrijven, lagen er geen Nederlandsche schepen op de reede; de vijand kon 1000 man troepen en 300 zeelieden aan land zetten en de bezetting, tegen de overmacht niet opgewassen, gaf zich op eervolle voorwaarden over (1 Juli 1633). Die bezetting bestond uit 95 man, 20 negers en 10 negerinnen, 2 Hollandsche vrouwen en 1 Indiaansche; de namen van den commandeur (Jan Claesz. van Campen?) die gewond werd en bij de overgave zijn zijdgeweer behouden mocht en van den militairen bevelhebber, die sneuvelde, worden niet genoemd. De brieven uit het fort aan den markies de Cadereita waren in het Latijn en afkomstig van den raad van het eiland (*Senatus insulae S. Martini*).

De Spanjaarden behielden het fort, herstelden en versterkten het en lieten op het eiland een vrij aanzienlijke krijgsmacht achter, alsmede een aantal ambachtslieden en twee Franciscaners als kapelaans; de namen van den gouverneur en den „ynxero” (ingeniero, vestingbouwkundige) worden vermeld.

De illustraties: het eiland St. Maarten in 1631 of 1632 en de forterres in 1634, door de Nederlanders gesticht en door de Spanjaarden eenigszins verbouwd, zijn interessant. Aangenomen wordt dat de Spanjaarden in 1647 deze vestiging weder prijs gaven en dat het eiland toen door Franschen en Nederlanders opnieuw bezet werd; in het volgende deel zal Miss Wright dienaangaande misschien nog wat meer licht verspreiden.

Van het gevecht bij Los Organos, op 4 Augustus 1633, na de verovering van St. Maarten, tusschen een Spaansch schip en dat van Diego Martin, den voor den Prins van Orange strijdenden mulat, heb ik bij De Laet niets kunnen vinden. Hij was destijds dus allicht niet in Compagniesdienst; later, bij de expeditie naar Curaçao, echter blijkbaar wel.

Kan hij de in 1625 met het bevel over een schip belaste zoon van den kapitein Hendrick Lucifer geweest zijn (De Laet, bldz. 80)?

Ten slotte Curaçao, de in bezitneming van welk eiland voor de W. I. Comp. op 2 Juni verleden jaar plechtig herdacht is, zeer kort nadat Miss Wright's werk van de pers gekomen was. Spaansche gegevens omtrent de verovering van Curaçao zijn destemee welkom, omdat de Nederlandsche documentatie niet geheel volledig is. Het rapport van Van Walbeeck, van 27 Augustus 1634, is niet meer te vinden, de Amsterdamsche Nieuwstijdingen van 1634 vermelden slechts de aankomst van het jacht de Eenhoorn

(No. 44, 10—30 Oct.), met een algemeen bericht aangaande het welslagen van de expeditie en L'Extraordinaire van 22 November van dat jaar ¹⁾ vertelt ons niet meer dan hetgeen De Laet heeft opgeteekend en Hamelberg in het Alg. Rijksarchief heeft kunnen vinden.

Wij weten dan nu nauwkeuriger hoe Otzen aan zijn kennis van het eiland kwam; dat deze man een kleurling (prieto y criollo de las Indias) was, is natuurlijk heel goed mogelijk. De Spanjaarden van destijds noemden de in de koloniën geboren negers of mulatten dus ook reeds creolen.

Als datum van aankomst op Curaçao van Van Walbeeck en de zijnen vinden wij thans 28 Juli, terwijl het volgens de Nederlandsche bronnen den 29en geweest is. Ook aangaande het aantal schepen, zeven en later nog twee, stemmen sommige Spaansche getuigen met elkander overeen; dat waren dus de vier vaartuigen van het oorspronkelijke eskader, de twee Biscaysche sloepen, welke de Groot Hoorn aan boord had, het onderweg buitgemaakte Spaansche barkje, de Koningh David en dan nog één schip. De krijgsmacht was niet 600 man sterk, zooals de Spanjaarden meenden, doch circa 400.

De positie van den Spaanschen kapitein Don Lope Lopez de Morla blijft onduidelijk; de mayordomo Juan Mateos heet, als justicia mayor, de vertegenwoordiger van het civiele Spaansche gezag, terwijl er ook nog sprake is van een Indiaan, inwoner van Curaçao, die Juan Mateo heette. Er schijnt een geestelijke op het eiland te zijn geweest (el Bicarío), Carmona genaamd.

De „cacique” der Curaçaosche Indianen, „Don” Pedro Ortiz, stond de Spaansche zaak voor, maar overigens waren de inboorlingen in het algemeen al spoedig dikke vrienden met de Hollanders, die hen goed behandelden, behalve dan dat er één geharquebuseerd werd en een paar andere Indianen scherp geëxamineerd werden, onder verdenking van spionnage of verraad, misschien wel ten onrechte. De Morla liet direct na aankomst van het Nederlandsche eskader eenige drinkwaterputten door de Indianen onbruikbaar maken, d.w.z. dichtgooien met divi divi en vuil; de opdracht om deze putten te vergiftigen echter was van later datum (mislukte verkenning van Februari 1635). Eenige Indianen van Curaçao en Bonaire die in Venezuela verklaringen aflegden, spraken goed Kastiliaansch (geen Papiamentoe dus), hoewel zij niet schrijven konden. Over de verhouding

¹⁾ Mr. B. de Gaay Fortman, Ind. Gids Juli 1934.

der Hollanders tot de Indianen die zij op Curaçao lieten blijven en de diensten welke deze menschen hun bewezen, vinden wij thans vele bijzonderheden, ook over Adrian of Balthazar de Montero, den door hen aanvankelijk aangestelden kapitein der Indianen.

Dat de Hollanders al dagen lang op de hoogte der kust van Curaçao gekruist hadden (noot bij document 56) alvorens binnen te vallen, is natuurlijk niet juist; tenzij bedoeld wordt op de eerste, mislukte poging om het eiland te bezeilen, drie weken vroeger. De eigenlijke landing wordt geacht op 30 Juli te hebben plaats gehad, niet den 31en, zooals bij ons. Aangaande het sneuvelen van een der officieren van Le Grand krijgen wij thans eenige bijzonderheden te lezen. De verklaringen der door Pedro Ortiz gevangen genomen militairen — de soldaat Martin Pietersz. en de deserteur Mathias Herman, beiden Zuid- Nederlanders — worden herhaaldelijk geciteerd.

Diego Martin, De los Reyes, Lucifer, of hoe hij zich verder mag genoemd hebben, zou als stuurman op de vloot van Van Walbeeck mede zijn gekomen uit Zeeland. De Portugeesche Jood, afkomstig uit Amsterdam, moet Samuel Coheño geweest zijn. Er zou ook een koopman uit Zeeland met Van Walbeeck mede gekomen zijn, Gaspar Rubergue(?).

De verschillende verkenningen van Curaçao en Bonaire, door de Spanjaarden in 1635 van de vaste kust af ondernomen, de plannen en pogingen om de Hollanders weder te verjagen, worden uitvoerig behandeld; wij danken aan de daarop betrekking hebbende documenten vele bijzonderheden aangaande de allereerste vestiging onder Nederlandsche vlag op Curaçao; Bonaire schijnen zij reeds eind 1634 in bezit genomen te hebben, hoewel zij er eerst omstreeks 1640 een bolwerk oprichtten en er een garnizoen onderhielden, toen men om de twee weken vleesch voor Curaçao kwam halen. Merkwaardig is dat men te Madrid meende, dat de Hollanders zeker waren niet in den rug te zullen aangevallen worden, terwijl zij zelf juist in het bovenwinds gelegen Bonaire een gevaar zagen. In 1635 schijnt er reeds sprake van geweest te zijn de monding der St. Annabaai door middel van een ketting af te sluiten.

In Madrid maakte men zich zóó ongerust over de vestiging der Nederlanders op de benedenwindsche eilanden, dat er begin 1635 zelfs een speciale raad voor Curaçao benoemd werd, samengesteld uit leden van verschillende andere raden; ook is er sprake geweest van een afzonderlijke armada om Curaçao, waar men op

zooveel plaatsen landen kon, te hernemen. Dit alles leidde ook al weder tot niets, wegens gebrek aan middelen. Verlies van grondgebied in de West (in dit geval waardeloos grondgebied) behoefde men zich niet aan te trekken, maar de veiligheid der zilvervloten werd bedreigd.

Van Walbeeck zag direct het belang van Curaçao, als operatiebasis voor rooftochten en expedities naar het Spaanschamerikaansche vasteland; hij sprak over ondernemingen tegen Aruba en Coro, de Spaansche documenten vertellen echter niet welke actie er inderdaad van Curaçao als Nederlandsche marinebasis uitgegaan is.

In 1632 had het bestuur van Coro, als het ware bij toeval, vernomen dat er op Curaçao (waar toch een mayordomo gevestigd was) en Bonaire voortdurend hout gekapt werd, door Hollanders en Franschen, die zich daar zeer op hun gemak gevoelden; vele vijandelijke schepen kwamen ieder jaar ongestoord in 's Koning's Indische havens, zooals algemeen bekend was, hetzij om te repareren, of zelfs om er te „overwinteren”. Men besloot in 1633 te Coro om den toestand op Bonaire eens te laten opnemen.

Er was in den Spaanschen tijd op de benedenwindsche eilanden veel vee en het is zeker interessant thans te vernemen, dat er vóór de komst der onzen op Curaçao een leerlooierij in bedrijf was, waarin divi divi als looistof gebruikt werd. Onder het vee werd door de Hollanders op Curaçao een groote opruiming gehouden; dagelijks werd er geslacht voor de troep en voor de schepelingen, behalve des Zaterdags, want dan at men geen vleesch, later om de drie dagen, omdat de beesten schaarsch werden en men voorraden uit Patria ontving.

Houtkappen was geruimen tijd een dagelijksche bezigheid van militairen en zeelieden; verschillende documenten geven bijzonderheden aangaande belading en expeditie der schepen, die van Van Walbeeck en later aangekomene, uit Brazilië en uit Nederland. Er was al direct een niet onaanzienlijke havenbeweging.

Naar goud werd ijverig gezocht, onder leiding van Coheño en (of) Diego Martin; er werd echter niets gevonden.

Aangaande den vestingbouw op Curaçao vernemen wij vele berichten; Le Grand woonde in de versterking bij het Schottegat, Van Walbeeck in het fort aan de Punt.

Oneenigheden waren er onder de veroveraars al direct, de beide aanvoerders maakten voortdurend „ruzie” met elkaar (rriñeron); dat er onder de manschappen, die hard moesten werken (hout-

kappen en vestingbouw) en niet altijd goed verzorgd konden worden, ontevredenheid heerschte, ligt voor de hand. Het eiland bleek echter gezond te zijn; er waren weinig zieken en er stierven slechts enkelen (één soldaat werd geëxecuteerd).

Dat Van Walbeeck op zijn overtocht naar Curaçao een slavenschip had ontmoet, maar daaruit alleen één negerjongen had overgenomen, die later op het eiland onder Le Grand als tamboer diende, was niet bekend, naar ik meen; dat was dan allicht de eerste neger op Curaçao, zooals Coheño de eerste Jood was.

In 1639 is er sprake van een nieuwen gouverneur of admiraal op Curaçao, die Jacob Petertolos zou heeten. Jacob Pietersz. Tolck zou dan inderdaad de tweede uit Patria uitgezonden directeur geweest zijn, maar zijn bestuur kan in dat geval van slechts korten duur geweest zijn. Immers, wij vinden hem reeds in 1641 in Europa terug, op den tocht naar Portugal onder De Ruyter; Tolck's gedrag was bij die gelegenheid niet geheel bevredigend ¹⁾.

Van handelsbetrekkingen tusschen Curaçao en de vaste kust, welke toch reeds spoedig moeten zijn aangeknoopt, ondanks den oorlogstoestand en de Spaansche monopoliepolitiek, lezen wij nog niets; dienaangaande echter zullen de autoriteiten van Tierra Firme ook wel niet gerapporteerd hebben.

De als illustratie opgenomen kaart van Curaçao van 1634 was bekend ²⁾.

Eenige plaatsnamen in de Spaansche documenten verdienen vermelding.

Mardique, vertaald „Mardijk”, in de Nederlanden, dat evenals Duinkerken geblokkeerd werd, heb ik niet thuis vermogen te brengen.

De haven van Bonaire heette Barbuda; op Curaçao, dicht bij de St. Annabaai, was een Puerto de Moros en een Maniguacoa. De post (later versterkt) der Hollanders bij de St. Annabaai heette La Higuera. Er is sprake van een heuvel van Chinchorro op Curaçao en van de baai Sardina. Alle andere Curaçaosche namen worden ook thans nog gebruikt.

Nicula of Nicola is blijkbaar Klein Curaçao, hoewel de vertaler het één maal ten Z.W. van Curaçao geplaatst heeft; in het betreffende Spaansche stuk echter staat dat het lag „a barlovento” van Curaçao, dus ten Oosten.

¹⁾ P. J. Blok. M. A. de Ruyter, bldz. 39.

²⁾ P. A. Euwens O.P. West-Ind. Gids X, 100.

Ten slotte de Nederlandsche tekst. Men kan zich de vraag stellen, of er aan vertaling gedacht zou zijn, wanneer er van Fransche, Engelsche of Duitsche archiefstukken sprake ware geweest; wie een diepere studie van onze 17e eeuwse Westindische geschiedenis wil maken, mag toch wel Spaansch kunnen lezen.

Thans moest, om leesbaar Nederlandsch te verkrijgen, veel tusschen haakjes worden bijgevoegd, omdat er nu eenmaal in de Spaansche stukken minder woorden gebruikt zijn dan wij noodig hebben om hetzelfde te zeggen. Een grooter moeilijkheid lijkt het mij echter dat de inhoud niet te veel aan karakter mocht verliezen.

Overzetting in het Nederlandsch van het Iaerlijck Verhael was natuurlijk niet mogelijk, maar hedendaagsche woorden als exploiteeren (*aprovecharse*) en exploitatie (*beneficio*), met betrekking tot de zoutwinning, nemen toch de 17e eeuwse stemming wel wat te veel weg; *Hispaniola* voor *Española* moet er den lezer dan weder in brengen.

De Spanjaarden hieven de krijgskreten „Santiago” en „Vitoria” aan en de Spaansche stukken willen ons laten gelooven dat de Nederlanders bij den aanval „Flandes” riepen; de vertaler laat hen „Holland” roepen, maar misschien waren de aanvallers wel Zeeuwen. Flandes als geographisch begrip is hier en daar ook met Holland vertaald.

Slaat men, het verhaal in het Nederlandsch niet goed begrijpend, den Spaanschen tekst op, dan is soms het resultaat verrassend. Zoo brengen aan land gegane zeelieden ergens een medicijnkist op hun schouders naar het lagoen, waar zout gewonnen wordt; inderdaad beteekent *botiquin* volgens de dictionaire reisapothek of zoo iets, maar men denkt toch veel eerder aan *botëquin*, kleine boot (document No. 1). De Spanjaarden komen „a la alto de el çero”, welke op de kaart, door den Koning gestuurd, met de letter Y aangeduid is (document No. 51), hetgeen vertaald wordt: „bovenaan de nul /sic/, die aangeduid staat” etc. Natuurlijk gaat het hier om een heuvel (tegenwoordig Spaansch *cerro*, Papiamentsch *seroe*) en niet om het teeken O (*cero*, zero).

De maritieme woorden en uitdrukkingen leverden begrijpelijkerwijze ook moeilijkheden op. Het woord *fragata* is niet anders te vertalen dan met *fregat* en ook De Laet spreekt herhaaldelijk van Spaansche *fregatten*; L'Honoré Naber teekent daar dan echter in voetnoten bij aan, wat voor soort vaartuigen dit waren, om te voorkomen dat gedacht zal worden aan hetgeen wij tegenwoordig *fregatten* noemen. *Canoa* werd vertaald met *kano*,

maar piragua met prauw (!); de definitie van een piragua komt ongeveer overeen met die van een prauw, maar daarmee is laatstgenoemd woord nog niet verantwoord. Wat bij de Engelsen de long boat heet noemen wij de groote boot of de barkas; voor het Spaansche barco lenguo (schip met één mast, één zeil en één dek) weet ik géén Nederlandsch equivalent, maar „lang vaar-„tuig” voldoet mij toch allerminst. Armada en tartana (klein vaartuig met één mast en een Latijnsch zeil) zijn onvertaald gelaten, terecht zou ik zeggen; hulken voor urcas, pramen voor chatas en adviesvaartuig voor patache (klein, tweemast vaartuig, voor verkenningsdiensten) zijn toch altijd min of meer willekeurige vertalingen. Largar los cables por lo mano (bij een overhaast vertrek) mag niet vertaald worden met de kabels „vieren”, dejar los cables y anclas de la parte de tierra (onder dezelfde omstandigheden) niet met ankertouwen en anker „aan dezen kant /maar „zitten/” laten. Een schip enteren por las cintas y pernos (omdat er cabo ni escalera was) is vertaald met naar boven klauteren langs de berghouten en „klinkbouten” (zal wel moeten zijn puttingijzers of rustijzers). „Aanloeven” (se atrevesso la capitana) is geen Nederlandsch; wij zeggen oploeven.

Auto (acte), cedula (verordening), consulta (advies) en pliego (vel of blad) zijn onvertaald gelaten, waar niets tegen kan zijn. Hetzelfde geldt voor Casa de contratación de las Indias, Audiencia en Junta de Armadas; voor andere instanties evenwel zijn Nederlandsche namen gevonden, als Raad voor Oorlogszaken in Indië, Koninklijke Raad van Indië, Raad van State, Raad van Portugal en Krijgsraad. Waarom heeten de leden der Casa de contratación rechters?

Nederlandsche namen voor contador, maestro de campo, maestro de plata, mayordomo, oidor, en sargento mayor worden niet gegeven, soms blijven zelfs gobernador en condestable onvertaald; vaylio echter wordt baljuw, alcalde ordynario burgemeester.

Pedrerros heetten bij ons steenstukken, niet steenmortieren; dat dit geschut door de schepen ook in de marsen werd gevoerd, wist ik niet, maar „steenmortieren van de mars” (pedrerros de las gavinas) voldoet mij toch niet. Waarom plataforma niet vertaald met batterij, in plaats van met „kat”? De commandant der havenbatterij van La Guiara (cabo de escuadra de la plataforma) heet nu in het Nederlandsch de „korporaal-commandant van de „kat”. Cavalleros wordt ook al vertaald met katten; wij spreken echter van Spaansche ruiters, of Friesche ruiters. Fascinen (tak-

kebossen voor borstweringen) lijkt mij de correcte vertaling van faxinas, maar het „gordijn, dat de vesting omgeeft” is geen erg geslaagde vertaling van la cortina (de courtine of hoofdwal, de middenwal tusschen twee bastions).

Pieças de artilleria de cuchara zou ik lepelstukken willen noemen, niet „stukken geschut met geschutlepels”, medias culbrinas moeten een soort (veld)slangen, trabucos zullen wel donderbussen geweest zijn, niet eenvoudig „bussen”, voor treyn (toebehooren tot een aantal stukken geschut) gebruikten wij hetzelfde woord, niet „tros”.

„Escuade” voor escuadra (afdeeling voetvolk) klinkt niet zeventiende eeuwsch; tercio (regiment) is hier en daar onvertaald gelaten. Mochila zou ik liever met knapzak vertalen dan met „ransel”. Alfanes zijn houwens, niet „Turksche sabels”.

Een carretada zout van één fanega was een kruiwagenvracht, niet een „karrevracht”, want het zout werd (ook later nog) met kruiwagens (carretoncillos de mano) naar boord vervoerd; op 13 September 1658 verscheepte Mathias Beck op Curaçao aan Petrus Stuyvesant in Nieuw-Nederland 23½ last zout, ieder last van 28 „vol opgehoopte Cruywagens” ¹⁾.

„Kreken” zijn er niet op Curaçao en caletas had met inhammen vertaald moeten worden.

Wanneer een tamboer als parlementair over den fortmuur naar buiten komt, met een brief voor den vijandelijken bevelhebber, dan heet het dat de belegerden een tamboer „over den „muur zetten” (echaron por la muralla un atambor).

Religiosos descalços de San Francisco zullen bij ons wel bar-revoeters genoemd zijn, niet „ongeschoeide Franciscanen”.

Met guatapana als stofnaam heeft de vertaler geen raad geweten en hij heeft er van gemaakt „afval(?)”. Guatapaná echter, als naam van een boom, komt in de woordenboeken voor en met eenig zoeken, kan ook iemand die de Curaçaosche watapana niet kent, wel tot divi divi komen.

Hazer buena guerra was een staande uitdrukking, over de beteekenis waarvan tusschen Nederlanders en Spanjaarden in den tachtigjarigen oorlog geen misverstand mogelijk was (geval Lambert Biesman, op de wereldreis van Olivier van Noort); zij komt niet tot haar recht evenwel, wanneer men haar vertaalt met „den strijd met eerlijke middelen voeren”, zonder meer.

Personen- en zakenregisters ontbreken; het is ook daarom

¹⁾ Connossement, New York State Library.

dat ik gemeend heb goed te doen, met een zoo groot mogelijk aantal waardevolle bijzonderheden uit dezen uiterst interessanten bundel bescheiden over te nemen ¹⁾).

De grondpolitiek in het West-Indische domein der Generaliteit. Een historische studie van G. J. van Grol, Oud-Gezaghebber van St. Eustatius. Algemeen Historische inleiding. 's Gravenhage — Alg. Landsdrukkerij — 1934

Dat in het Curaçaosche herdenkingsjaar, behalve Miss Wright's Spaansche documenten ook dit eerste deel van het werk des Heeren Van Grol uitgekomen is, moge als een bewijs gelden dat 1934 reeds geruimen tijd tevoren en van verschillende kanten beschouwd is als het jaar waarin Nederland er op attent gemaakt behoorde te worden, dat de Nederlandsche Antillen op een voorname plaats recht hebben in het boek onzer koloniale geschiedenis.

Vergelijken wij de omschrijving der opdracht, welke den Heer Van Grol indertijd door het Curaçaosche gouvernement gegeven werd — het instellen van een geschiedkundig onderzoek naar de Curaçaosche grondpolitiek, in aansluiting op het rapport-Gravenhorst van 1893 — met titel en inhoudsopgave van dit eerste deel zijner historische studie, dan vermoeden wij reeds, dat de schrijver zijn arbeid méér dan enkel maar breed, eerder magistraal heeft opgezet. Een vermoeden dat, door gezette lezing van het boek, dubbel en dwars bevestigd wordt.

Aan een uitvoerige bespreking van deze uitgave lijkt op het eerste gezicht geen behoefte te bestaan, al ware het alleen maar omdat de inhoudsopgave en de lijsten der paragrafen een duidelijk en volledig overzicht geven van de behandelde stof, in al haar onderdeelen, zoodat een leidraad voor zoekers, die gaarne vooraf willen weten, wat zij wel en wat zij niet mogen verwachten te zullen vinden, hier geheel overbodig is.

Hoe verder ik las evenwel, hoe meer het verlangen bij mij groeide om, in plaats van mij te bepalen tot een korte aankondiging, den lezers van ons tijdschrift bekend te maken met dat-

¹⁾ Wij vernemen, dat aan het tweede deel een inhoudsopgave toegevoegd worden zal van de beide deelen tezamen. Red.

gene waaruit de wel zeer bijzondere verdiensten van het werk van den Heer Van Grol blijken.

Nog een verschil met de documentenverzameling van Miss Wright is hierin gelegen dat, terwijl deze laatste en haar vertaler, uit den aard der zaak, zich slechts zelden geroepen voelden om een eigen standpunt naar voren te brengen, de Heer Van Grol ons een werk kon aanbieden, dat juist zijn waarde moet ontleenen aan de stellingen welke er in ontwikkeld worden. Van de gelegenheid om persoonlijke opvattingen te formuleeren, heeft de schrijver een ruim gebruik gemaakt; af en toe zouden wij eigenlijk wel gaarne vernomen hebben, of zijn eigen, intelligente conclusies ook door anderen gedeeld worden, of minstens door welke redeneering hij tot die conclusies gekomen is.

Van een aantal rechtsphilosophische en rechtshistorische beschouwingen kan de niet erudiete recensent slechts met groote belangstelling kennis nemen, zonder zich aangaande de waarde dier beschouwingen een oordeel te mogen aanmatigen.

Van Grol heeft naar den geschiedkundigen grondslag gezocht der staatsregeling onzer Beneden- en Bovenwindsche eilanden en hij heeft gevonden dat in het octrooi der West-Indische Compagnie materieel de rechtsverhoudingen naverken, in den Spaansch-Portugeeschen tijd geschapen in de door de Nederlanders veroverde gebieden der nieuwe wereld; de Staten-Generaal volgden den Koning in de souvereiniteit op, onverschillig of de Nederlandsche occupatie al dan niet gewapenderhand had plaats gehad. Behalve in het octrooi van 1621 was het staatsrecht van Nederlandsch West-Indië geformuleerd in de regeeringsordonnantie van 1629, welke laatste Van Grol pas in 1869, door de invoering der nieuwe wetgeving, haar laatste kracht ziet verliezen, terwijl in het tegenwoordige Britsch-Guyana pas in 1916 haar beteekenis geheel verdwenen zou zijn.

De schrijver verklaart de verhouding Generaliteit—Compagnie—Patroon—Coloniër uit het oude leenrecht, hij acht verovering op de zee analoog aan verovering op den vijand, het octrooi der Compagnie aan een bedijkingsconcessie in den graven tijd. Geen wonder, dat voor hem het verschil tusschen de door de Compagnie zelf en de door patroons gestichte koloniën niet de beteekenis heeft, welke anderen er wel aan gehecht hebben; hij ziet in elke min of meer zelfstandige „conqueste” een kolonie, patroonschap of ambachtsheerlijkheid, zonder verschil in status, in het geheele Nederlandsch-Westindische gebied één

conqueste der Republiek, domein der Staten-Generaal, wier mandatarisse de West-Indische Compagnie was.

Ook op algemeen geschiedkundig gebied geeft de Heer Van Grol ons zijn eigen opvattingen te kennen. Het groote staatkundige doel, met de „conqueste” beoogd, was volgens den schrijver het stichten van een nevengeslacht, agrarisch, feodaal territoir, naast het rijk in Europa en de koloniale burger, zegt hij, wist aan het historische begrip kolonie den inhoud te geven van wezenlijke nevengeslachteid, in tegenstelling met ondergeschiktheid. Voorwaar een treffende uitspraak, nu het woord kolonie in de ban gedaan is, maar de Nederlandsche regeering onzer dagen aan de bevolking onzer Westindische eilanden geen volledig kiesrecht durft verleen en voor haar vertegenwoordigend lichaam, dat geen bestuurscollege meer is.

In het licht eener, allereerst op de verovering van Brazilië gerichte, expansiepolitiek, wordt de West-Indische Compagnie, in stede van een particuliere, geprivilegeerde, commercieele en kaapvaartonderneming, die als nevenbedrijf ook „vruchtbaere „ende onbewoonde quartieren” mocht „populeeren”, in de eerste plaats een oorlogswerktuig der Generaliteit, de bevordering van handel en scheepvaart en het „infesteeren” van den vijand wel het naaste doel van het octrooi, doch kolonisatie, in naam en van wege den Staat, de ulterieure taak der concessiehoudster. Zij immers, als staatsrechtelijke instelling, had geen bevoegdheid tot offensief optreden op eigen gezag, noch tot occupatie van vijandelijk gebied op eigen initiatief, of zelfs tot het uitoefenen der kaapvaart uit eigen motief.

Werktuig in den aanvalsoorlog, concessionarisse van het domein — met ambachtsheerlijke rechten — en gesubordineerd regeeringsorgaan, in die verschillende hoedanigheden door de Staten-Generaal ingesteld en geoctroyeerd, ziedaar de positie der West-Indische Compagnie, zooals de Heer Van Grol ons die schildert. Mochten wij uit de oudere litteratuur — en uit de consideransen van het octrooi van 1621 en de ordonnantie van 1629 — misschien den indruk hebben opgedaan, dat de Hooge Overheid meer volgde dan leidde, de schrijver ziet blijkbaar overal de Generaliteit als de drijvende en reguleerende kracht.

Vertoont de begintijd der Republiek, „de baaierd van den Nederlanderschen — staat — in wording”, ons veel particularisme, veel incidentieels, veel verwarring, veel tegenstrijdigheden, Van Grol bespeurt eenheidszin, samenhang, systeem en coördinatie, althans met betrekking tot de overzeesche politiek van na het Bestand.

Wat de kolonisatie betreft, worden ons als ordeningsmaatregelen geschetst het toekennen van patroonsrechten tot het stichten van koloniën aan participanten en de overdracht van bevoegdheden te dezen opzichte van de XIX op de Kamers Amsterdam en Zeeland, van 1628, 1629 en 1632. Bij de bespreking der tegen wilde of avontuurlijke kolonisatie gerichte politiek der Compagnie, brengt de schrijver terloops even de tegenwoordige Nieuw-Guineaplannen op het tapijt.

Niet algemeen bekend was, dat aanvankelijk de hooge regeering over de Benedenwindsche eilanden te Pernambuco gevestigd was; conform hiermede betreft Van Grol in zijn beschouwingen dan ook de bestuursordonnantie van 1636, welke voor Brazilië ingesteld was, zooals die van 1642 voor Afrika.

Wanneer hij er de aandacht op vestigt, dat de Hollandsche placaten in het algemeen in de Westindische koloniën niet van kracht waren, citeert schrijver een missive van de X, van 9 Mei 1776, waarin tegenover elkander gesteld worden de ingezetenen van Holland en de onderdanen (der Staten-Generaal) in de Amerikaansche gewesten. Ik moge er aan herinneren dat in de deductie van Johannes de Graaff van 1779 gesproken werd van onderdanen van H. H. M., die burgers en inwoners van St. Eustatius waren ¹⁾ en dat bij verandering van vlag de burgers en ingezetenen onzer koloniën trouw moesten zweren aan den neuen soeverein, of hun inwonersschap opgeven ²⁾. Het is goed deze onderscheidingen in het oog te houden, wanneer het gaat om den politieken status der kolonisten, vóór de regeling van het Nederlanderschap.

Dat, hoewel aan de reguliere geestelijkheid der R.K. kerk het verblijf in de Westindische koloniën ontzegd was, de wereldlijke aldaar haar roeping mocht vervullen, zou voor mij niet gevolgd zijn uit de bepalingen op het stuk der religie in de regeeringsordonnantie van 1629 (artt. X, XI en XII); vergelijk artt. XXXIII en XXXVIII der Braziliaansche Instructie van 23 Augustus 1636.

De Heer Van Grol heeft het noodig geacht, zich te verdiepen in „enkele bijzonderheden” van de geschiedenis van Nederlandsch Amerika of West-Indië; hij heeft gebruik gemaakt — in verband met de Curaçaoherdenking van 1934 — van brieven van Van Walbeeck, Le Grand en Tolck en hij meent dat de resultaten zijner studie „wel eenige correctie” zullen aanbrengen in gangbare

¹⁾ W. R. Menkman, *West-Indische Gids* XV, 336.

²⁾ Fred. Oudschans Dentz, *Oost en West*, Nov. 1934, 204.

opvattingen omtrent de geschiedenis der Nederlandsche Antillen. Inderdaad heeft de schrijver een belangrijke, interessante en zeer welkome bijdrage geleverd tot de geschiedenis dier eilanden; er was dus blijkbaar in onze archieven nog wel wat meer te vinden dan Hamelberg er indertijd uit opgedolven heeft. Wat Curaçao betreft breekt Van Grol zijn verhaal (voorloopig?) af bij de openstelling (in 1675) der St. Annahaven voor den handel met alle naties. Voor de Bovenwindsche eilanden behandelt hij nog de periode 1790—1816 en hij gaat dus wat verder dan Prof. Knappert gekomen was.

Van de geschiedenis der Indianen op de Benedenwindsche eilanden onder Spaansch bewind blijkt Van Walbeecq uit den mond van Juan Mestizo heel wat opgeteekend te hebben; wij vernemen echter ook thans niet wanneer de erfgenamen van Juan de Ampués opgehouden hebben hun heerlijke rechten uit te oefenen en het rechtstreeksche gezag der Audiencia in Santo Domingo over de Curaçaosche eilanden aanving.

De natuurlijke gesteldheid der Benedenwindsche eilanden was blijkbaar 300 jaar geleden niet veel anders dan tegenwoordig; de bebossching, welke den inboorlingen, veel vroeger, in staat gesteld had canoa's te bouwen, was er in 1634 reeds niet meer.

Van Chinchorro wordt de ligging bepaald, de baai Sardina is blijkbaar identiek met Puerto Sardinera (tegenwoordig Boca of Lagoen Jan Tiel); de posities der waterputten van Careotabo en van de zoutpan Charoma worden vastgesteld. Adicora is weder een andere naam voor Klein Curaçao. Sint Maarten was reeds vroeg in de 17e eeuw een gangbare Nederlandsche schrijfwijze; in het wetsontwerp van 1934 evenwel tot wijziging der regeeringsreglementen wordt nog de Fransche naam S(ain)t Martin gebruikt.

Van Grol stelt de overgave in 1633 van het fort op St. Maarten op 28 Juni en vertelt van een nieuw fort dat de Spanjaarden op het Westelijke landpunt opwierpen. Hij beschrijft de positie welke het eiland voor de Nederlanders innam als die van een knooppunt voor de vaart Nieuw Nederland—Brazilië—Caraïbische Zee en laat ons de verovering van Curaçao zien als een poging om op een nieuw centraal gelegen station de hand te leggen.

Gereleveerd worden de Nederlandsche naam Tertholen voor het oude Hollandsche, of Zeeuwsche, zeerooversnest Tortola (Sp. Tórtola) en de afleiding uit Spenniston (Spanston) van Spanishtown (op Virgin Gorda); Bottom op Saba was eenmaal de Botte.

Waarom de Heer Van Grol van St. Eustatius, Saba en St.

Maarten (1630—1816) spreekt als van ambachten (ambachtsheerlijkheden) is ons nu wel duidelijk; hij plaatst die eilanden aan den N.O.-hoek van de Kraal, want, zegt hij, de Caraibische zeeboezem was een kraal, van het Spaansch-Portugeesche corralcurral, niet dus van coral met één r. Inderdaad heette de Caraibische Zee nog in de 18e eeuw ook wel de Kraalzee (zie Atlas Van Keulen); „het” Kraal was ik nog niet tegengekomen en de naam Kralendijk (Bonaire) wordt altijd in verband gebracht met kraalsteen.

In Laurens Pietersen en zijn twee boerenarbeiders (1635) mogen wij de eerste agrarische kolonisten op Curaçao van Nederlandschen bloede zien; de koopman Brugman (1635) was een (tweede?) vroegtijdige vertegenwoordiger aldaar van den Nederlandschen handel (Brusse vertelt dat bij het slavenoproer van 1795 een burger Brugman sneuvelde ¹⁾). Van den directeur Tolck wordt nog een brief van September 1639 aangehaald.

Ook Van Grol spreekt van den priester Salvador Carmona als op Curaçao in functie in 1634; Juan Matheus (Matthias, Matheos) noemt hij majoraal of vee-opzichter, niet ex-gouverneur. Mayordomo en ook mayoral hadden echter een wel wat ruimere beteekenis dan de schrijver aan deze Spaansche titels toekent.

De strijd in Patria over het „mainteneeren” of „quitteeren” van Curaçao wordt ons veel duidelijker, nu de schrijver ons uitlegt, dat het eiland waarvan Otsen een beschrijving gegeven had, een imaginair, een fantastisch Curaçao was en dat het in de werkelijkheid veel minder eigen hulpbronnen had en veel moeilijker te verdedigen was, dan men gedacht had. Ook Van Grol gewaagt van het reeds direct opgevatte plan om de St-Annabaai (en de baai van Sta. Barbara) met kettingen af te sluiten (naar het voorbeeld van Havana? ²⁾).

Eenige door den schrijver vermelde episoden uit den strijd met Spanje in de Caraibische wateren vinden wij in Miss Wright's documenten niet terug. Zoo b.v. het „miserabelijk ombrengen” van Nederlandsche schippers en matrozen, na de krijgsbedrijven op St. Maarten van 1633 en de executie van 44 coloniërs van Tobago in 1636. Van Grol's bewoordingen laten geen twijfel of in dit laatste geval hadden de krijgsgevangenen zich „de buena „guerra” aan den Spanjaard overgegeven. Merkwaardig is de procedure der Compagnie in Brazilië, die vijandelijke militairen in aanzienlijken getale van daar naar de Costa Firme evacueerde,

¹⁾ A. T. Brusse, Curaçao en zijn bewoners, 1882.

²⁾ Arnoldus Montanus, Nieuwe en Onbekende Weereld.

blijkbaar het gevaar, daarmee de tegenpartij te versterken, geringerschattend.

Dat Curaçao gedurende eenigen tijd werkelijk als marinebasis een rol gespeeld heeft (een strategische nederzetting dus, welke de compagnie slechts met Staatssubsidie handhaven kon) leert ons het verhaal der verkennings- en strooptochten, van daar uit ondernomen, in 1634, 1635 en 1636; de resultaten waren echter onbeteekenend. In 1639 beschikte het station zelfs over een heel eskader, dat echter ook geen belangrijke resultaten bereikte; wij weten nu dat Stuyvesant inderdaad zijn been verloren heeft op een expeditie ter herovering van St. Maarten, in 1644. Ook dat men reeds in het voorjaar van 1636 met de reede van Aruba bekend raakte.

Dat omstreeks het midden der 17e eeuw ook Nederlandsche avonturiers zich nog in de Westindische wateren aan menschenroof schuldig maakten, wisten wij; Van Grol noemt de namen van twee notoire naturellenroovers (Clement van Camp en Jan Maxvelt) tegen wie in 1644 op last van Johan Maurits opgetreden werd.

Van een vroegtijdig clandestien handelsverkeer tusschen Curaçao en de Spaansche nederzettingen lezen wij ook bij Van Grol niet. De schrijver zegt alleen, dat het eiland slavendepôt werd, na de actie van Cornelis Cornelisz. Jol (Houtebeen) ter Westkust van Afrika in 1641.

Wat de Bovenwindsche eilanden betreft, is nog vermeldenswaardig dat het min of meer legendarische fort op Saba blijkt nog in 1702 bestaan te hebben. Of er onder De Graaff op St. Eustatius „hulde” betoond is aan de „Stars and Stripes”, lijkt dubieus; in de litteratuur over het vlagge incident van 1776 althans is alleen sprake van strepen, de sterren zijn van 1777. Aan de Oranjecompanieën in de West ten slotte — speciaal aan de St. Martijnsche Oranjecompanie, die in 1793 Marigot vermeesterde — wijdt Van Grol ook nog een interessant paragraafje.

En hiermede hoop ik er den lezer van overtuigd te hebben, dat de Heer Van Grol in kort bestek — ongeveer 150 pagina's — de gepubliceerde geschiedenis der Nederlandsche Antillen verrijkt heeft met een reeks van interessante beschouwingen en een schat van feitelijke gegevens.

Amsterdam, 1 Maart 1935.

MENKMAN